

С. Романенко

ПРОЧИТАННЯ МУЗИЧНОГО ТЕКСТУ

S. Romanenko

READING OF A MUSICAL TEXT

Поняття «музичний текст» та «нотний текст» не є тотожними, на що вказують сучасні дослідники. Проте доволі часто музичні твори, як у рукописному, друкованому, так і в електронному вигляді «читаються» як нотно-графічні знаки. Здається, а як інакше, якщо виконуються такі властивості, як висота та тривалість звуку, лад і тональність мелодії; можливо, темп, гучність, штрихи тощо, тому що такі позначення найбільше привертають увагу. Та чи достатньо цього для розкриття змісту музики?

У добу Середньовіччя Гвідо Аретинський (д'Ареццо) здійснив революційну реформу, винайшовши систему нотопису. Можна вважати це найпотужнішою подією музичної спільноти, на кшталт винаходу колеса у світовій історії людства. В епоху класицизму ця система набула сучасних ознак з певними правилами, зрозумілими для всіх дотичних до музичного мистецтва. Вона продовжує оновлюватися, враховуючи нові можливості звукоутворення (приклад, запис чвертьтонів), розвиток новітніх композиторських технік та інших компонентів.

Чи можна обійтися без означеної нотографічної системи? Звісно, так. Цей факт підтверджується традицією усного функціонування музики у фольклорі та практикою виконання народними майстрами вокальних та інструментальних творів без знання нот. У такому випадку «спрацьовує» природний хист щодо аудіально-слухового сприйняття, музичної пам'яті та музичного інтонування. Фактор музичності виконання залежать від емоційного розвитку, емпатії, інтуїції тощо.

Вміння читати графічні символи значно прискорює швидкість і покращує якість оволодіння музичною майстерністю. Професійне читання нотно-музичного тексту спрямоване на опанування всієї письмово зафіксованої інформації та уможливить більш достовірну виконавську інтерпретацію. Саме тому необхідною умовою такого опанування є усебічний аналіз не лише нотного матеріалу, але й додаткових даних. Суттєво важливим для розкриття змісту твору є заявлена в ньому назва (що виявляє програмність або жанр) та вказівка постаті — презентанта певної епохи, національної школи. Додаткова (самостійно знайдена) інформація про обставини життя, стиль творчості автора композиції в даний проміжок часу, історії написання даного твору суттєво поглиблюють уявлення про його сутність та приховані сенси.

Окремим і необхідним ракурсом аналітики є образність, композиційно-драматургічні та жанрово-стильові закономірності, а також сукупність музично-мовних параметрів музичного тексту (ладотональність, тематизм, гармонія, фактура, тембр, метроритм), що залежать від художньо-історичного контексту та підпорядковуються авторській індивідуальності. Значним є окреслення комплексу таких мобільних засобів, як темп, динаміка, артикуляція, штрихи, фразування тощо, що належать до кола виконавських та становлять значний сегмент процесу виконавсько-інтерпретаційного прочитання.

Формування подібного алгоритму аналітики й читання музичного тексту, з метою розкриття його образного змісту твору та засобів його утілення, а також виявлення потенціалу виконавських прочитань постають складними завданнями, принципово важливими особливо для концертного виконавця. Алгоритми щодо прочитання тексту стосуються й конкурсного творчого випробування, якщо воно містить такий вид завдання, і прослуховування на виконавську вакансію, і дисципліни «читання нот з листа», і будь-якої роботи із музичним матеріалом.

А. Бобух

ВПЛИВ ВИКОНАВСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ ВИДАТНИХ БАС-ГІТАРИСТІВ НА РОЗВИТОК ДЖАЗОВОГО МИСТЕЦТВА

А. Bobukh

THE INFLUENCE OF THE PERFORMANCE WORK OF OUTSTANDING BASS GUITARISTS ON THE DEVELOPMENT OF JAZZ ART

Вплив творчості Жако Пасторіуса на джазову музику великий, що прийнято поділяти бас-гітару на «те, що було до Пасторіуса, і те, що стало після». Жако значно розвинув у виконавському процесі традиційні функції бас-гітари (гармонічної та ритмічної опори) і перетворив цей інструмент у солюючий, здатний утілювати різні емоції та настрої. Висока технічна майстерність, віртуозність утілення музикантом складних композицій (особливо у швидких темах) не поступалися виконанню Діззі Гіллеспі і Чарлі Паркера. Прагнучи постійного удосконалення власної манери гри, звуковидобування, Жако йшов шляхом трансформації усталених жанрово-стилістичних меж та пошуку оригінальної виконавської стилістики, що отримала номінацію “punk-jazz”.

Пасторіуса слід віднести до типу гранично експресивних музикантів-виконавців, який епатував публіку під час своїх концертних виступів, сполучаючи віртуозну гру зі стрімкими рухами по сцені, потужними стрибками, проявами сценічної агресії (побиття інструменту). Сценічний імідж та резонансні прояви «інструментального театру» сприяли широкій популяризації музиканта та наповненості концертних залів під час його виступів. У віці 24 років бас-гітарист записав свій найкращий сольний альбом “Jaco Pastorius”, який виявився знаковою подією в джазовій сфері музики та двічі номінувався на премію «Греммі». Проте справжнє визнання та ушлявлення Жако Пасторіуса в джазовому світі музики відбулося посмертно. Так, на честь музиканта Майлз Девіс у співавторстві з Маркусом Міллером записали композицію “Mr. Pastorius”. У 2003 р. вийшов меморіальний альбом “Words of Mouth Revisited”, у якому партії, що традиційно виконував Жако, зіграли кращі басисти світу. Фірма Fender випускає іменну *модель JazzBass — Jaco pastorius*.

Значно вплинув на сферу джазового виконавства бас-гітарист Луїс Джонсон — віртуоз-аматор, винахідник особливої техніки гри — «слепо». Саме завдяки застосуванню останньої бас-гітара отримала можливість частково брати на себе функцію ударних (за рахунок різкої атаки звуку й можливості яскраво акцентувати різні ритмічні малюнки). Суттєвим новаторським досягненням музиканта слугує також розробка разом із Лео Фендером звукознімачів для бас-гітари Music Man Stingray, призначених саме для гри в згаданій техніці.